

Benchmarkrapport boekjaar 2021

Stichting Scholen met de Bijbel in de Betuwe, christelijk primair
onderwijs op gereformeerde grondslag

Inhoudsopgave

	pagina
1. Algemeen	1
2. Leeswijzer	2
3. Groepsindeling	3
4. Kengetallen	4
5. Balans	14
6. Resultatenrekening	20
7. Leerlingenaantallen	25

1. Algemeen

Voorwoord

Onderdeel van onze dienstverlening maakt uit, dat wij u jaarlijks een benchmarkrapport aanbieden. Voor het 11e jaar hebben wij de financiële gegevens van onderwijsinstellingen met elkaar vergeleken. Op basis daarvan ontvangt u dit persoonlijke rapport. Dit geeft u naast inzicht in belangrijke financiële ontwikkelingen in uw sector ook informatie over uw positie ten opzichte van andere onderwijsinstellingen.

Gebruik van landelijke data

Voor het benchmarkonderzoek maken wij gebruik van landelijke gegevens die DUO publiceert. Daarnaast maken wij gebruik van gegevens uit jaarrekeningen. Hierdoor kunnen we landelijke ontwikkelingen over leerlingaantallen en personeelsformatie bij onze analyses betrekken. Het gebrek aan aansluiting tussen XBRL en de jaarrekeningen staat individuele vergelijkingen soms in de weg. Toch is deze benchmark voor u bruikbaar voor het totaalbeeld.

De vergelijking op hoofdlijnen binnen uw sector én die met vergelijkbare instellingen is van waarde.

Groepsindeling voor een betere vergelijkbaarheid

Voor een goede vergelijking hebben wij de gegevens gegroepeerd. Namelijk naar omvang van leerlingpopulatie.

Vergelijkbaarheid is afhankelijk van meerdere factoren, zoals schooltypes en vestigingslocaties. Maar het verder opsplitsen leidt tot te grote versnippering. De resultaten van alle groepen staan in het rapport. Zo kunt u uw gegevens ook vergelijken met onderwijsinstellingen met een grotere en kleinere omvang.

De inhoud van het rapport

In de eerste drie hoofdstukken geven wij een toelichting op het onderzoek.

Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie aan de hand van kengetallen.

In hoofdstuk 5 vindt u balansposten.

Hoofdstuk 6 gaat over de staat van baten en lasten.

In het laatste hoofdstuk vindt u de (landelijke) ontwikkelingen van de leerlingaantallen. De gegevens van het voortgezet onderwijs zijn daarbij betrokken.

2. Leeswijzer

In dit benchmarkrapport wordt gebruik gemaakt van tabellen en vergelijkingen. Onderstaand wordt aangegeven hoe deze zijn opgebouwd en wat met de benamingen/begrippen wordt bedoeld.

Totaal

De gegevens die gerubriceerd staan onder 'totaal' betreffen de gegevens die zijn ontleend aan alle instellingen binnen de benchmark.

Groep

De gegevens die gerubriceerd staan onder 'groep I', tot en met 'groep V' betreffen de gegevens van de instellingen conform de indeling naar de omvang van de leerlingpopulatie.

Instelling

De gegevens die gerubriceerd staan onder 'instelling' betreffen de gegevens van uw onderwijsinstelling.

Gemiddelde

In de vergelijkingen wordt het gemiddelde van de groep en alle instellingen vermeld.

Kwartielen

De uitkomsten zijn verdeeld in kwartielen. Dit betreft een statistische methode om de uitkomsten te groeperen in vier gelijke delen. De verdeling wordt aangeduid met minimum (de laagste waarde) het eerste kwartiel (op het 25e percentiel van de uitkomst), het tweede kwartiel (op het 50e percentiel van de uitkomst), het derde kwartiel (op het 75e percentiel van de uitkomst) en het maximum (de hoogste waarde).

Aantal leerlingen

Als maatstaf voor het aantal leerlingen gelden de peildata 1 oktober 2020 en 1 oktober 2021; het aantal leerlingen op deze data is vermenigvuldigd met respectievelijk 7/12 en 5/12. De verdeling 7/12 en 5/12 duidt op de verdeling van de schooljaren 2020/2021 en 2021/2022. Het leerlingenaantal op beide peildata is ontleend aan de database van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, zoals deze beschikbaar gesteld wordt door DUO.

Kleurgebruik grafieken en tabellen

In dit rapport zijn grafieken en tabellen opgenomen die een weergave vormen van alle instellingen binnen de benchmark. Het kleurgebruik bij de grafieken en tabellen dient als volgt te worden geïnterpreteerd:

- de rode kolom is uw instelling;
- de groene kolom betreffen de gegevens per groep;
- de blauwe kolom betreffen de gegevens van het totaal;
- de zwarte kolom betreffen landelijke data.

Het is mogelijk dat een grafieklijn van de individuele instelling (deels) niet zichtbaar is. Dit kan voorkomen als de uitkomsten een sterke afwijking hebben met de benchmark.

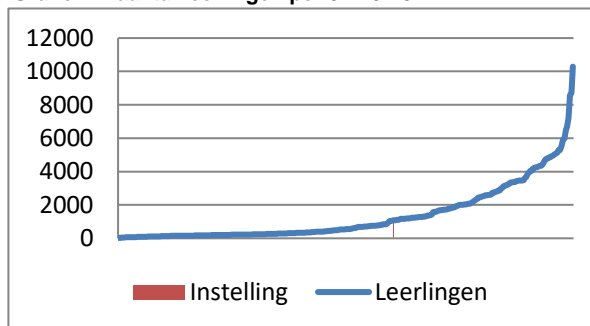
3. Groepsindeling

Om de resultaten van uw instelling te vergelijken met andere instellingen die een vergelijkbaar leerlingaantal hebben, zijn alle instellingen uit de benchmark opgedeeld in vijf groepen. In Grafiek 1 wordt de verspreiding van instellingen van de totale benchmark op basis van het aantal leerlingen weergegeven.

Tabel 1: groepsindeling

	Aantal
Groep I: tot en met 250 leerlingen	102
Groep II: 251 tot en met 750 leerlingen	78
Groep III: 751 tot en met 1.500 leerlingen	44
Groep IV: 1.501 tot en met 3.000 leerlingen	48
Groep V: meer dan 3.000 leerlingen	51
Aantal instellingen binnen de benchmark	323
Aantal leerlingen van uw instelling:	1.077
Uw instelling valt in groep:	III

Grafiek 1: aantal leerlingen per 01-10-2021

Tabel 2: leerlingaantallen

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
Gemiddeld aantal leerlingen	1.077	158	429	1.104	2.165	4.635	1.357	1.613

4. Kengetallen

Solvabiliteit 1

Het kengetal solvabiliteit 1 wordt berekend met de volgende formule:

eigen vermogen / totaal vermogen

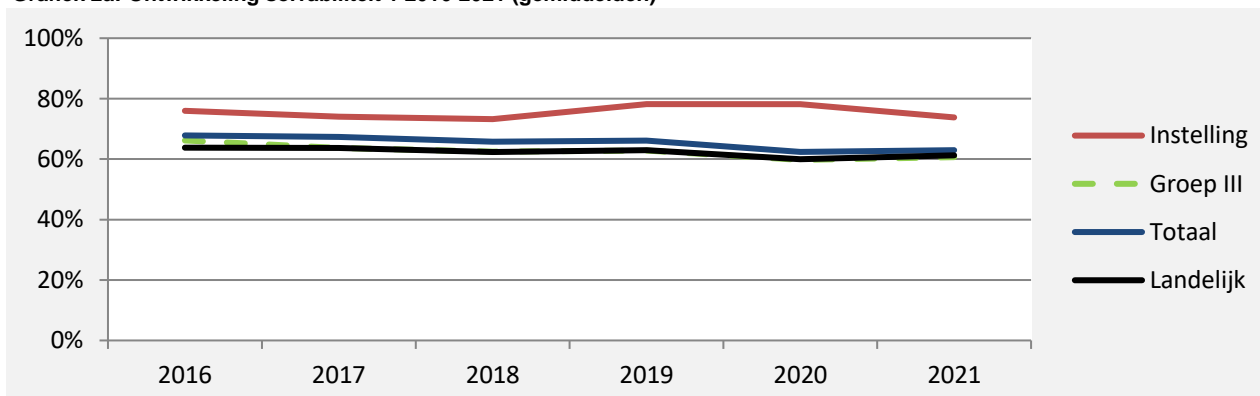
Tabel 3: Kwartielresultaten

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
Uitkomst	74%							
Minimum		-56%	49%	36%	32%	21%	-56%	-56%
1e kwartiel		63%	63%	52%	51%	45%	54%	53%
2e kwartiel		72%	68%	60%	57%	54%	65%	63%
3e kwartiel		78%	74%	69%	66%	62%	74%	72%
Maximum		92%	89%	88%	80%	84%	92%	96%

Tabel 4: Ontwikkeling solvabiliteit 1 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
2016	76%	73%	71%	66%	62%	59%	68%	64%
2017	74%	73%	72%	64%	63%	57%	67%	64%
2018	73%	72%	69%	62%	61%	55%	66%	62%
2019	78%	72%	71%	63%	60%	57%	66%	63%
2020	78%	68%	68%	60%	56%	51%	62%	60%
2021	74%	66%	69%	61%	58%	53%	63%	61%

Grafiek 2a: Ontwikkeling solvabiliteit 1 2016-2021 (gemiddelden)

Toelichting

- Voor solvabiliteit 1 zijn door de Inspectie van het Onderwijs geen normen gesteld. Over het algemeen wordt een norm gehanteerd voor een ondergrens tussen 25% tot 40%. Uw instelling heeft een uitkomst van 74%.
- De solvabiliteitspercentages laten over het algemeen een stabiel patroon zien. In 2021 is het licht gestegen.
- De gemiddelden laten zien dat de solvabiliteitspercentages afnemen naarmate de instelling groter is.

Solvabiliteit 2

Het kengetal solvabiliteit 2 wordt berekend met de volgende formule:
(eigen vermogen + voorzieningen) / totaal vermogen

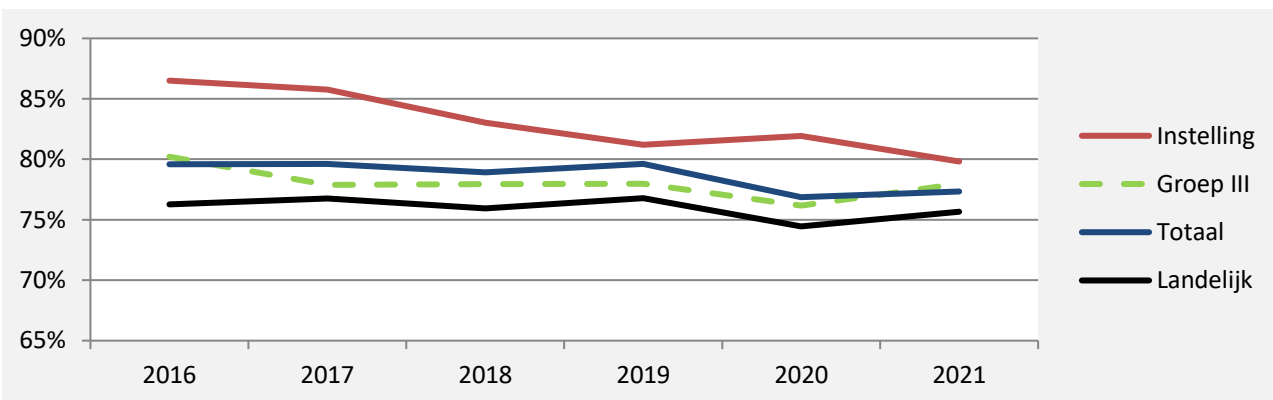
Tabel 5: Kwartaalresultaten

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
Uitkomst	80%							
Minimum		-41%	62%	46%	38%	33%	-41%	-45%
1e kwartaal		78%	76%	76%	72%	67%	73%	71%
2e kwartaal		85%	81%	80%	75%	74%	80%	78%
3e kwartaal		89%	87%	83%	79%	78%	86%	84%
Maximum		94%	95%	91%	86%	89%	95%	96%

Tabel 6: Ontwikkeling solvabiliteit 2 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
2016	87%	83%	82%	80%	75%	73%	80%	76%
2017	86%	84%	82%	78%	76%	71%	80%	77%
2018	83%	84%	80%	78%	76%	71%	79%	76%
2019	81%	84%	82%	78%	76%	72%	80%	77%
2020	82%	81%	81%	76%	73%	68%	77%	74%
2021	80%	79%	81%	78%	74%	70%	77%	76%

Grafiek 2b: Ontwikkeling solvabiliteit 2 2016-2021 (gemiddelden)

Toelichting

- De inspectie hanteert voor solvabiliteit 2 een signaleringgrens van 30% als minimumwaarde. Uw instelling heeft een uitkomst van 80%.
- Solvabiliteit 2 is de afgelopen jaren (2016-2021) over het algemeen gelijk gebleven. Vorig jaar liet het kengetal een lichte daling zien. In 2021 is het weer toegenomen.

Rentabiliteit

Het kengetal rentabiliteit wordt berekend met de volgende formule:

$$\text{resultaat} / \text{totaal baten}$$

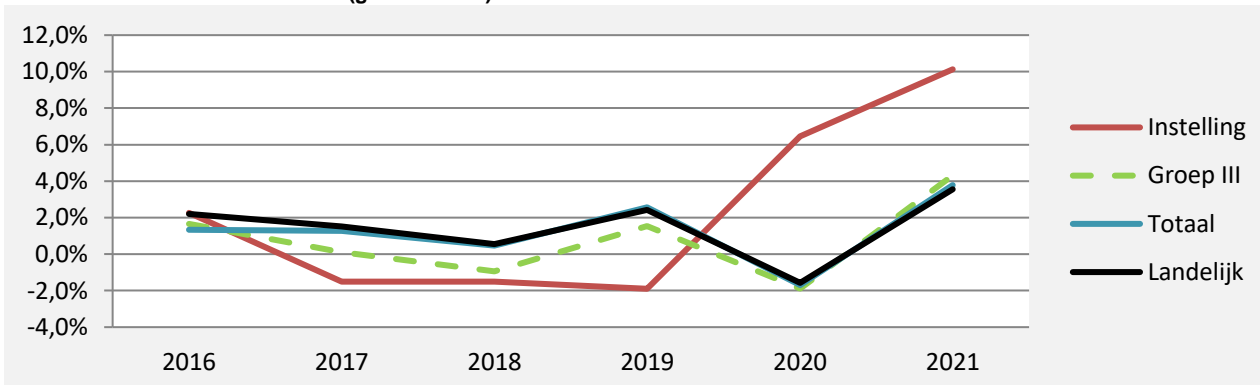
Tabel 7: Kwartaalresultaten

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
Uitkomst	10,1%							
Minimum		-13,2%	-5,9%	-4,3%	-1,0%	-4,0%	-13,2%	-15,3%
1e kwartiel		0,5%	1,5%	1,9%	1,9%	2,4%	1,7%	0,7%
2e kwartiel		3,5%	4,3%	4,1%	3,4%	4,2%	4,0%	3,4%
3e kwartiel		6,8%	7,5%	6,5%	4,8%	5,7%	6,4%	5,8%
Maximum		17,5%	21,6%	14,1%	8,7%	11,5%	21,6%	30,8%

Tabel 8: Ontwikkeling rentabiliteit 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
2016	2,3%	2,1%	1,3%	1,7%	0,5%	0,5%	1,3%	2,2%
2017	-1,5%	2,4%	1,6%	0,1%	0,6%	0,3%	1,3%	1,5%
2018	-1,5%	1,5%	0,8%	-1,0%	-0,1%	-0,3%	0,5%	0,5%
2019	-1,9%	3,5%	3,2%	1,5%	1,6%	1,7%	2,6%	2,4%
2020	6,5%	-1,9%	-0,9%	-1,9%	-1,8%	-2,3%	-1,7%	-1,6%
2021	10,1%	3,2%	4,2%	4,3%	3,6%	4,1%	3,8%	3,6%

Grafiek 3: Rentabiliteit 2016-2021 (gemiddelden)

Toelichting

- De inspectie hanteert als signaleringsnorm een minimum van -10%. Uw instelling heeft een uitkomst van 10,1%.
- Grotere instellingen hebben een lagere langjarige rentabiliteitsratio dan kleinere instellingen. De rentabiliteit bij groep I bedraagt 1,8% bij groep V is dat 0,65%. Omdat het de bedoeling is dat rijksbijdragen worden besteed aan het onderwijsproces heeft een langjarige rentabiliteit van iets boven de 0% in principe de voorkeur.
- Bij alle groepen is een gelijkmatige cyclus van afname en later een toename van de rentabiliteit te zien.
- De stijging van de rentabiliteit op landelijk niveau in 2021 lijkt te worden veroorzaakt als gevolg van de extra ondersteuning middelen (NPO, EHK en IOP). De daling van 2020 is een gevolg van de inzet van de convenantsgelden in 2020 die in 2019 ontvangen waren.
- In 2016 is in de landelijke data een bestuur aanwezig met een uitzonderlijk hoge rentabiliteit waardoor de landelijke data afwijkt van onze benchmark. Wij hebben deze uitschieter in de landelijke data laten staan omdat we niet direct een oorzaak zagen voor deze uitzonderlijk hoge rentabiliteit bij dit bestuur.

Huisvestingsratio

Het kengetal huisvestingsratio wordt berekend met de volgende formule:
 $(\text{huisvestingslasten} + \text{afschrijvingslasten gebouwen}) / \text{totale lasten}$

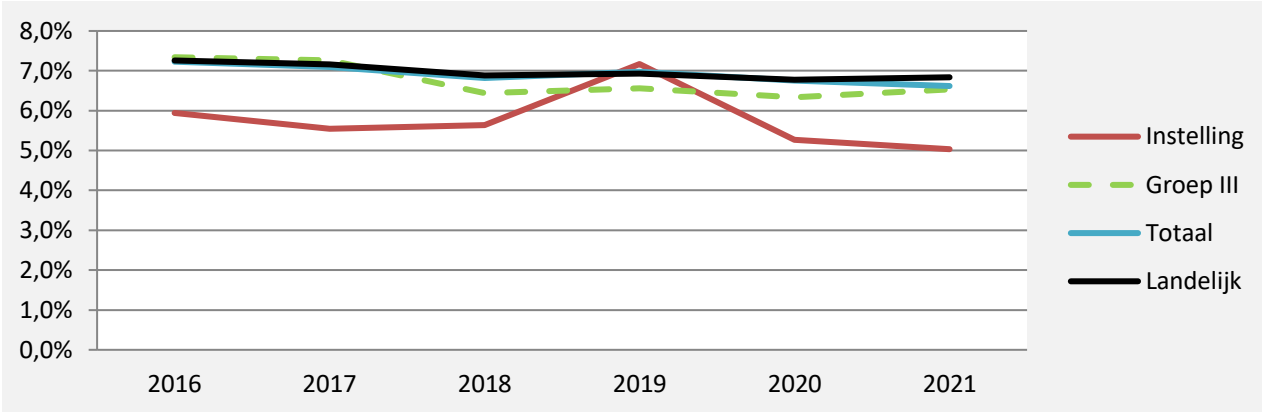
Tabel 9: Kwartaalresultaten

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
Uitkomst	5,0%							
Minimum		2,0%	-7,7%	3,7%	4,7%	4,6%	-7,7%	-7,7%
1e kwartaal		4,9%	4,7%	6,0%	6,6%	6,7%	5,3%	5,2%
2e kwartaal		6,0%	5,5%	6,8%	7,6%	7,2%	6,7%	6,7%
3e kwartaal		7,8%	6,9%	7,4%	8,5%	8,1%	7,8%	7,8%
Maximum		13,4%	11,8%	8,9%	10,8%	10,8%	13,4%	18,7%

Tabel 10: Ontwikkeling huisvestingsratio 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
2016	5,9%	7,1%	6,5%	7,3%	7,7%	8,1%	7,2%	7,3%
2017	5,5%	7,2%	6,0%	7,3%	7,6%	7,9%	7,1%	7,2%
2018	5,6%	6,9%	6,1%	6,4%	7,3%	7,5%	6,8%	6,9%
2019	7,2%	7,3%	5,9%	6,6%	7,8%	7,5%	7,0%	6,9%
2020	5,3%	6,9%	5,8%	6,3%	7,4%	7,5%	6,8%	6,8%
2021	5,0%	6,5%	5,7%	6,5%	7,5%	7,4%	6,6%	6,8%

Grafiek 4: Huisvestingsratio 2016-2021 (gemiddelden)

Tabel 10a: Ontwikkeling percentage dotatie groot onderhoud t.o.v. huisvestingslasten (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
2016	42,3%	35,5%	33,3%	31,5%	31,1%	27,7%	32,5%
2017	41,6%	34,3%	33,1%	31,2%	30,3%	28,1%	31,9%
2018	37,4%	37,0%	35,1%	36,1%	29,1%	26,7%	33,4%
2019	52,3%	32,1%	29,3%	30,8%	29,2%	26,5%	29,9%
2020	38,5%	31,6%	29,5%	28,6%	27,2%	25,4%	29,0%
2021	36,4%	32,8%	24,6%	31,4%	27,6%	27,3%	28,8%

Toelichting

— Sinds 2019 neemt het percentage van dotatie groot onderhoud t.o.v. huisvestingslasten jaarlijks af. Dit heeft deels te maken met de wetwijziging van de verwerking van kosten van groot onderhoud die met ingang van 1 januari 2019 van kracht is gegaan. Vanuit de cijfers is te zien dat een aantal kleine instellingen al in 2018 zijn overgestapt naar de methode van onderhoudsvoorziening in plaats van verwerking van deze kosten direct ten laste van de staat van baten en lasten. Dit fenomeen is bij de kleinere instellingen te zien. De meeste grotere instellingen pasten deze methode van de onderhoudsvoorziening al toe.

— In tabel 10a is procentueel weergegeven hoeveel de dotatie aan groot onderhoud bedraagt ten opzichte van de totale huisvestingslasten.

Weerstandsvermogen

Het kengetal weerstandsvermogen wordt berekend met de volgende formule:
(*eigen vermogen / totaal baten*)

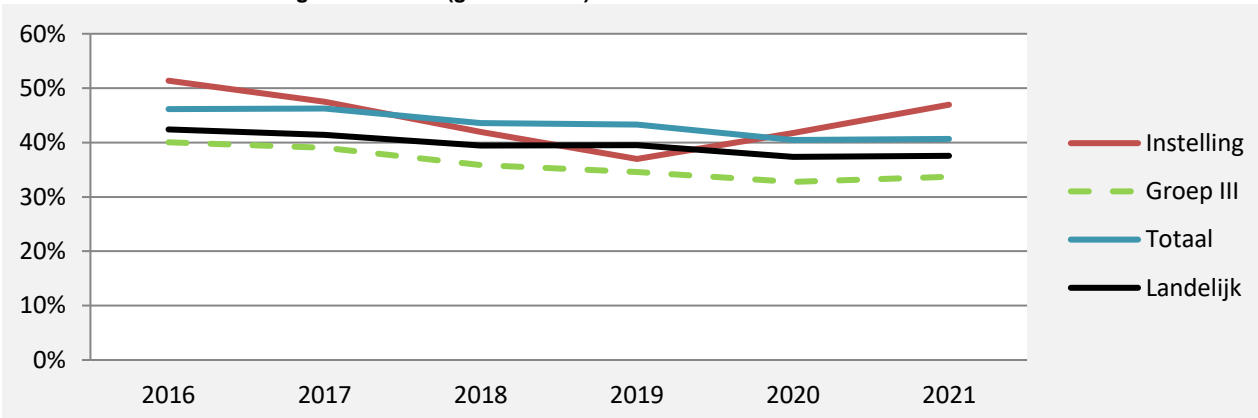
Tabel 11: Kwartaalresultaten

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
Uitkomst	47%							
Minimum		-14%	19%	14%	13%	8%	-14%	-14%
1e kwartiel		39%	32%	25%	23%	20%	25%	24%
2e kwartiel		51%	45%	29%	27%	23%	36%	32%
3e kwartiel		71%	55%	39%	33%	29%	52%	46%
Maximum		123%	98%	73%	54%	54%	123%	146%

Tabel 12: Ontwikkeling weerstandsvermogen 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
2016	51%	62%	51%	40%	31%	28%	46%	42%
2017	47%	63%	51%	39%	32%	27%	46%	41%
2018	42%	60%	48%	36%	31%	25%	44%	39%
2019	37%	59%	48%	35%	30%	26%	43%	40%
2020	42%	55%	46%	33%	27%	23%	40%	37%
2021	47%	53%	46%	34%	28%	25%	41%	38%

Grafiek 5: Weerstandsvermogen 2016-2021 (gemiddelden)

Toelichting

- Met ingang van boekjaar 2016 hanteert de inspectie een signaleringswaarde van 5%. Uw instelling realiseerde een waarde van 47%.
- Kleinere instellingen hebben een groter weerstandsvermogen dan de grotere. Dit is goed verklaarbaar vanwege het feit dat risico's bij kleinere instellingen een relatief grote impact kunnen hebben, omdat 'de wet van de grote getallen' niet op gaat. Ook is de besturingsfilosofie vaak meer behoudend dan bij grote instellingen.
- In 2021 is het weerstandsvermogen naar aanleiding van extra ondersteuningsmiddelen (EHK, IOP en NPO) toegenomen. De daling van 2020 was onder meer veroorzaakt door de convenantsgelden die in 2019 uitgekeerd waren en pas in 2020 worden deze besteed.

Current ratio

Het kengetal current ratio wordt berekend met de volgende formule:

$$\text{vlottende activa} / \text{kortlopende schulden}$$

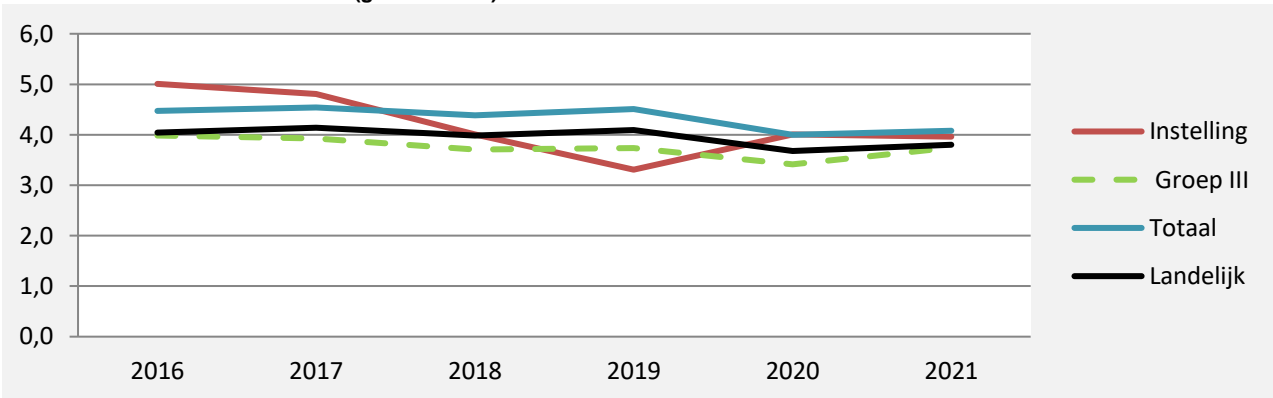
Tabel 13: Kwartaalresultaten

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
Uitkomst	4,0							
Minimum		0,5	0,8	1,7	1,7	1,7	0,5	0,2
1e kwartiel		3,0	3,0	2,6	2,6	2,6	2,6	2,4
2e kwartiel		4,9	3,9	3,6	3,6	3,6	3,5	3,2
3e kwartiel		7,1	5,5	4,5	4,5	4,5	5,1	4,6
Maximum		15,1	9,2	7,7	7,7	7,7	15,1	17,4

Tabel 14: Ontwikkeling current ratio 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
2016	5,0	6,1	5,0	4,0	2,8	2,5	4,5	4,0
2017	4,8	6,3	5,0	3,9	3,0	2,5	4,5	4,1
2018	4,0	6,2	4,7	3,7	3,0	2,4	4,4	4,0
2019	3,3	6,2	4,9	3,7	3,0	2,6	4,5	4,1
2020	4,0	5,5	4,4	3,4	2,6	2,2	4,0	3,7
2021	4,0	5,3	4,3	3,7	2,9	2,6	4,1	3,8

Grafiek 6: Current ratio 2016-2021 (gemiddelden)

Toelichting

- De onderwijsinspectie hanteert een minimum van 0,75 met betrekking tot de current ratio. Bij uw instelling bedraagt de current ratio 4,0.
- Als gevolg van de beperkte mogelijkheden van onderpand op vaste activa binnen de sector primair onderwijs zijn wij van mening dat een current ratio lager dan 1,0 voor deze sector als ongewenst moet worden beschouwd.
- De uitkomst van de current ratio hangt omgekeerd evenredig samen met de omvang van de instelling. Hoe groter de instelling, hoe lager de current ratio. Kennelijk beseffen kleinere instellingen dat zij relatief zwaarder getroffen kunnen worden door incidentele tegenvallers, waardoor zij een grotere buffer aanhouden dan grotere instellingen.

Werkkapitaalratio 1

Het kengetal werkkapitaalratio 1 wordt berekend met de volgende formule:

$$\frac{\text{vlottende activa} - \text{kortlopende schulden}}{\text{balanstotaal}}$$

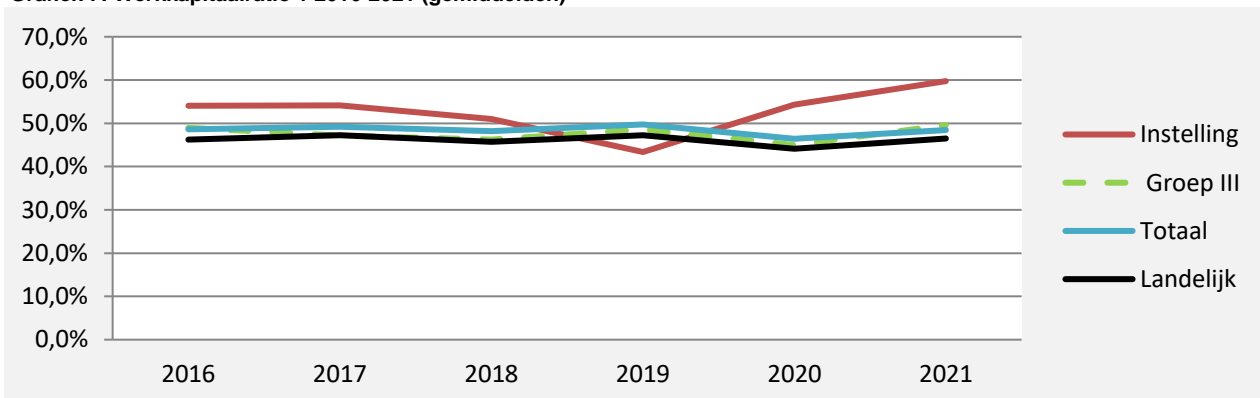
Tabel 15: Kwartaalresultaten

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
Uitkomst	59,7%							
Minimum		-70,9%	-3,8%	19,9%	12,3%	14,1%	-70,9%	-86,6%
1e kwartiel		42,6%	43,7%	40,8%	34,2%	29,3%	38,5%	36,0%
2e kwartiel		58,1%	54,3%	50,7%	42,5%	41,3%	48,9%	49,5%
3e kwartiel		65,1%	62,6%	60,2%	49,8%	45,6%	60,6%	60,6%
Maximum		87,0%	78,6%	67,9%	68,7%	59,9%	87,0%	96,0%

Tabel 16: Ontwikkeling werkkapitaalratio 1 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
2016	54,1%	56,4%	52,6%	49,0%	40,0%	35,9%	48,6%	46,2%
2017	54,2%	57,8%	53,2%	47,2%	41,1%	36,4%	49,2%	47,2%
2018	51,0%	57,5%	51,7%	46,2%	40,3%	34,6%	48,2%	45,7%
2019	43,4%	57,1%	54,5%	48,6%	42,1%	36,5%	49,7%	47,2%
2020	54,3%	53,5%	52,4%	45,0%	38,1%	32,9%	46,4%	44,1%
2021	59,7%	52,8%	52,2%	49,6%	42,7%	38,4%	48,4%	46,5%

Grafiek 7: Werkkapitaalratio 1 2016-2021 (gemiddelden)

Toelichting

- Het nadeel van het gebruik van het kengetal current ratio is dat deze erg gunstig kan zijn in een situatie met relatief weinig schulden, terwijl het werkkapitaal (de feitelijke liquiditeitspositie) laag is. Dit is de reden dat wij voor de beoordeling van de liquiditeit een tweede kengetal gebruiken, te weten de werkkapitaalratio. Met dit kengetal wordt het werkkapitaal (vlottende activa - kortlopende schulden) gerelateerd aan het balanstotaal (werkkapitaalratio 1) of aan de totale baten (werkkapitaalratio 2).
- De ontwikkeling van werkkapitaalratio 1 heeft een sterke samenhang met de ontwikkeling van het resultaat. In jaren met een negatief resultaat neemt werkkapitaalratio 1 af, terwijl in jaren met een positief resultaat de waarde toeneemt. Het rendement is daarmee direct van invloed op de liquiditeitspositie. Dit is niet heel vreemd, aangezien het aandeel van vaste activa en langlopende schulden op het balanstotaal klein is.
- In 2021 neemt de ratio toe door de inzet van de extra Rijksbijdragen in het primair onderwijs (EHK, IOP en NPO).

Werkkapitaalratio 2

Het kengetal werkkapitaalratio wordt berekend met de volgende formule:
(vlottende activa - kortlopende schulden) / totaal baten

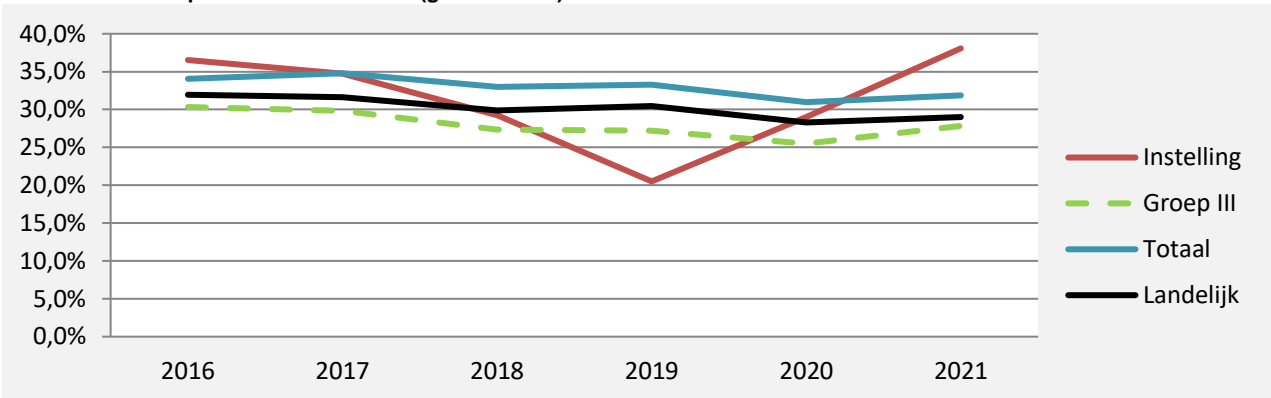
Tabel 17: Kwartaalresultaten

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
Uitkomst	38,1%							
Minimum		-9,6%	-2,0%	10,0%	5,9%	5,0%	-9,6%	-57,1%
1e kwartiel		25,4%	22,8%	18,9%	14,1%	11,9%	18,3%	13,8%
2e kwartiel		41,1%	34,0%	23,6%	19,1%	17,7%	27,1%	23,3%
3e kwartiel		57,1%	46,0%	36,1%	27,3%	22,8%	42,4%	36,8%
Maximum		123,7%	87,0%	65,5%	45,5%	34,4%	123,7%	139,4%

Tabel 18: Ontwikkeling werkkapitaalratio 2 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
2016	36,6%	48,5%	38,3%	30,3%	20,2%	16,8%	34,1%	31,9%
2017	34,7%	49,9%	38,1%	29,8%	21,9%	17,2%	34,8%	31,6%
2018	29,2%	47,7%	36,7%	27,4%	21,0%	15,8%	33,0%	29,9%
2019	20,5%	47,1%	37,2%	27,2%	21,8%	16,8%	33,3%	30,5%
2020	29,0%	44,0%	35,5%	25,5%	19,0%	14,8%	31,0%	28,3%
2021	38,1%	43,3%	35,3%	27,8%	20,8%	17,9%	31,9%	29,0%

Grafiek 8: Werkkapitaalratio 2 2016-2021 (gemiddelden)

Toelichting

- Wij zijn van mening dat het werkkapitaal bij instellingen voor primair onderwijs het best gerelateerd kan worden aan de totale baten, aangezien de beschikbare kasstromen overwegend ingezet worden voor posten die verantwoord worden in de exploitatierekening, zoals de maandelijkse salarissen en uitgaven voor materiële kosten, en slechts in beperkte(re) mate voor investeringen of onttrekkingen aan voorzieningen.
- De uitkomsten van werkkapitaalratio 1 per groep liggen dicht bij elkaar dan bij werkkapitaalratio 2. Hieruit kan worden geconcludeerd dat grote instellingen een relatief kleiner balanstotaal hebben dan kleine instellingen.
- In 2021 neemt de ratio toe door de inzet van de extra Rijksbijdragen in het primair onderwijs (EHK, IOP en NPO).

Signaleringswaarde Bovenmatig Eigen Vermogen (BEV)

Het kengetal signaleringswaarde BEV wordt berekend met de volgende formule:

$$\text{Publiek Eigen Vermogen} / \text{Normatief Eigen Vermogen}^*$$

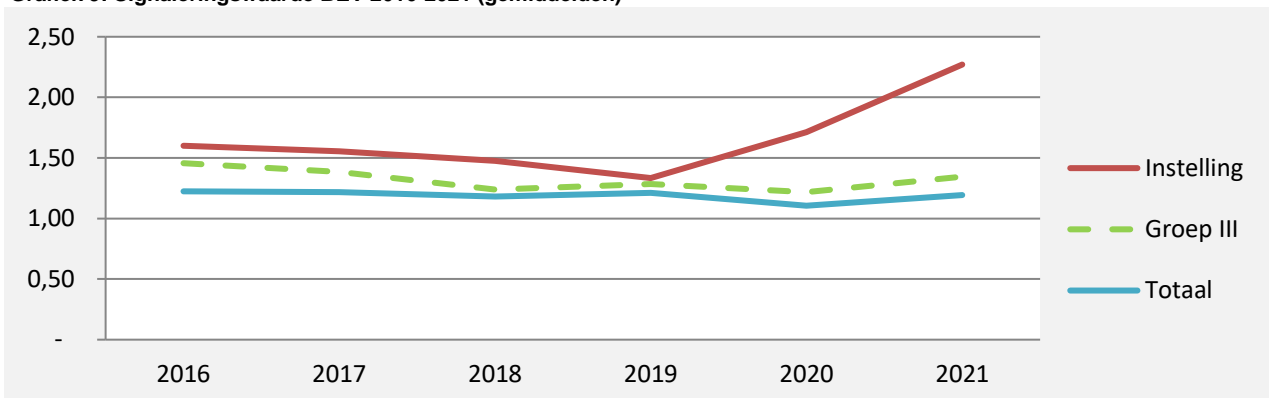
Tabel 19: Kwartaalresultaten

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Uitkomst	2,27						
Minimum		-0,30	0,34	0,41	0,66	0,40	-0,30
1e kwartiel		0,54	0,94	0,92	1,10	0,98	0,84
2e kwartiel		0,87	1,30	1,26	1,34	1,17	1,12
3e kwartiel		1,17	1,65	1,66	1,58	1,46	1,51
Maximum		3,82	3,00	3,12	2,62	3,71	3,82

Tabel 20: Ontwikkeling Signaleringswaarde BEV 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
2016	1,60	0,90	1,33	1,46	1,42	1,29	1,22
2017	1,55	0,92	1,33	1,38	1,44	1,25	1,22
2018	1,48	0,91	1,35	1,24	1,38	1,17	1,18
2019	1,33	0,93	1,41	1,28	1,40	1,21	1,21
2020	1,71	0,87	1,33	1,22	1,19	1,05	1,11
2021	2,27	0,90	1,36	1,34	1,37	1,24	1,19

Grafiek 9: Signaleringswaarde BEV 2016-2021 (gemiddelden)

Toelichting

- Het kengetal signaleringswaarde bovenmatig eigen vermogen is voor het eerst in 2020 geïntroduceerd. Bij de signaleringsgrens boven 1 kan sprake zijn van bovenmatig eigen vermogen. Uw instelling realiseerde een waarde van 2,3.
- Het normatief eigen vermogen wordt als volgt berekend: $0,5 * (\text{aanschafwaarde gebouw} * 1,27) + \text{boekwaarde resterende materiële vaste activa} + 0,05 * \text{alle baten (onder 12 miljoen oplopend naar 0,1 bij 3 miljoen en daaronder 300.000)}$
- Het gemiddelde van alle groepen komt boven de waarde 1 uit. Dit betekent dat er in het algemeen een indicatie is van bovenmatig eigen vermogen. Bij de kleinere instellingen blijft echter de signaleringswaarde lager dan 1. Terwijl de grotere instellingen een waarde van meer dan 1 hebben en daarmee als "rijk" beschouwd kunnen worden. Het is belangrijk dat organisaties hun eigen visie op het vermogen ontwikkelen en de koppeling naar de risicoanalyse te maken.

Aanbevelingen

- Wij adviseren onderwijsinstellingen hun financieel beleid primair te baseren op een meerjarenbegroting.
- In de meerjarenbegroting dient ook de flexibiliteit te worden gezocht in formatie en materiële uitgaven, zodat jaarlijkse (onvoorziene) fluctuaties in leerlingaantallen zoveel mogelijk opgevangen kunnen worden.
- Flexibiliteit is te realiseren door het in stand houden van een flexibele ruimte in de formatie. Wanneer dat niet mogelijk is, dan is het advies om uit te gaan van een hoger risicoprofiel. Zo nodig dient daarbij de gewenste solvabiliteit naar boven te worden bijgesteld. Om dit te kunnen bereiken zal ruimte gevonden moeten worden om het rendement te verbeteren.
- De jaarbegroting dient primair te zijn gericht op een nadere invulling van de meerjarenbegroting en het treffen van maatregelen voor zaken die bij het opstellen van de meerjarenbegroting niet zijn voorzien.
- De meerjarenbegroting dient jaarlijks te worden herzien om de effecten van ontwikkelingen zo snel mogelijk in het strategische (financiële) kader te kunnen verdisconteren.
- Een goed financieel risicomanagement maakt inzichtelijk welke financiële risico's niet afgedekt kunnen worden. Dit is bepalend voor het te volgen beleid om voldoende weerstandsvermogen en een voldoende buffer aan liquiditeiten te bereiken.
- Gezien het feit dat instellingen voor primair onderwijs nauwelijks beschikken over mogelijke onderpanden (vaste activa) adviseren wij een current ratio die zich beweegt in een bandbreedte van 1,0 tot 2,0.
- Onderwijsinstellingen met een signaleringswaarde voor het bovenmatig eigen vermogen hoger dan 1 bevelen wij aan een vermogensvisie op te stellen onderbouwd door middel van een risico-analyse. Op basis hiervan kan de onderwijsinstelling bepalen of daadwerkelijk sprake is van een bovenmatig eigen vermogen en kan in het jaarverslag hierover verantwoording worden afgelegd. Vanaf 2020 zijn onderwijsinstellingen verplicht om in het jaarverslag op basis van het nieuwe kengetal verantwoording af te leggen over de hoogte van de reserves. Onderwijsinstellingen die daadwerkelijk over een bovenmatig eigen vermogen beschikken adviseren wij om meerjarenbeleid op te stellen waarin wordt bepaald op welke wijze het eigen vermogen de komende jaren wordt afgebouwd en wordt ingezet ten behoeve van de kwaliteit van het onderwijs.

5. Balans

Samengevatte balans

Tabel 21: Procentuele verdeling van de balansposten

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
1.1 Immateriële vaste activa	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1.2 Materiële vaste activa	20%	27%	27%	28%	31%	31%	28%
1.3 Financiële vaste activa	0%	1%	2%	1%	1%	2%	2%
1.4 Voorraden	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1.5 Vorderingen	11%	11%	11%	13%	15%	14%	12%
1.6 Effecten	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
1.7 Liquide middelen	69%	61%	60%	58%	53%	52%	58%
Totaal activa	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
2.1 Eigen vermogen	74%	66%	69%	61%	58%	53%	63%
2.2 Voorzieningen	6%	13%	12%	17%	16%	17%	14%
2.3 Langlopende schulden	0%	2%	1%	1%	1%	1%	1%
2.4 Kortlopende schulden	20%	19%	19%	21%	25%	29%	22%
Totaal passiva	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 22: Omvang balansposten per leerling (in euro's)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
1.1 Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
1.2 Materiële vaste activa	860	1.727	1.301	1.181	1.192	1.128	1.376
1.3 Financiële vaste activa	0	96	139	68	53	78	93
1.4 Voorraden	0	0	0	0	0	0	0
1.5 Vorderingen	478	638	521	562	570	493	566
1.6 Effecten	0	35	0	12	12	17	17
1.7 Liquide middelen	2.948	4.124	3.057	2.694	2.139	1.911	3.027
Totaal activa	4.285	6.619	5.019	4.517	3.966	3.628	5.080
2.1 Eigen vermogen	3.160	4.609	3.473	2.771	2.302	1.925	3.318
2.2 Voorzieningen	261	797	605	758	646	599	692
2.3 Langlopende schulden	0	140	22	35	21	67	68
2.4 Kortlopende schulden	865	1.073	918	951	997	1.035	1.002
Totaal passiva	4.285	6.619	5.019	4.517	3.966	3.627	5.080

Toelichting

- Bij grotere instellingen is een lager bedrag per leerling geïnvesteerd in materiële vaste activa, terwijl ook minder liquide middelen beschikbaar zijn.
- In samenhang met het bovengenoemde punt is het eigen vermogen per leerling bij grotere instellingen beduidend lager dan bij kleinere instellingen.
- Hieruit valt op te maken dat grotere instellingen schaalvoordelen hebben en daardoor relatief minder hoeven te investeren in vaste activa en vast houden in vlottende activa. Dit vertaalt zich ook naar het relatief minder hoeven aangaan van verplichtingen en het aanhouden van eigen vermogen.

Materiële vaste activa

Tabel 23: Procentuele verdeling van de posten binnen de rubriek materiële vaste activa

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Gebouwen en terreinen	0%	23%	22%	17%	23%	22%	22%
Inventaris en apparatuur	73%	58%	59%	67%	63%	62%	61%
Andere vaste bedrijfsmid.	27%	18%	18%	15%	14%	16%	17%
In uitvoering en vooruitbet.	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%
Niet aan het proces dienstb.	0%	1%	1%	0%	0%	0%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 24: Posten van de materiële vaste activa gerelateerd aan het aantal leerlingen (in euro's)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Gebouwen en terreinen	0	566	353	234	305	317	391
Inventaris en apparatuur	627	838	709	759	693	628	742
Andere vaste bedrijfsmid.	233	280	214	168	151	167	212
In uitvoering en vooruitbet.	0	12	4	19	1	1	8
Niet aan het proces dienstb.	0	29	21	0	0	0	14
Totaal	860	1.727	1.301	1.181	1.150	1.113	1.367

Tabel 25: Afschrijvingen per leerling (in euro's)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Uitkomst	223						
Minimum		0	72	108	97	87	0
1e kwartiel		155	156	154	171	168	161
2e kwartiel		216	193	177	187	185	193
3e kwartiel		281	243	219	234	216	245
Maximum		2.001	673	508	576	334	2.001

Tabel 26: Afschrijvingen ten opzichte van de boekwaarde van gebouwen en terreinen

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Uitkomst	0,0%						
Minimum		0%	0%	0%	0%	0%	0%
1e kwartiel		0%	3%	3%	4%	3%	3%
2e kwartiel		4%	4%	7%	6%	7%	5%
3e kwartiel		8%	8%	13%	10%	8%	9%
Maximum		104%	62%	56%	57%	17%	104%

Tabel 27: Afschrijvingen ten opzichte van de boekwaarde van inventaris en apparatuur

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Uitkomst	31,3%						
Minimum		0%	7%	0%	0%	0%	0%
1e kwartiel		14%	17%	18%	18%	19%	17%
2e kwartiel		18%	19%	20%	20%	20%	20%
3e kwartiel		23%	24%	22%	22%	23%	23%
Maximum		145%	70%	34%	40%	44%	145%

Tabel 28: Afschrijvingen ten opzichte van de boekwaarde van andere vaste bedrijfsmiddelen

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Uitkomst	22,9%						
Minimum		0%	-4%	0%	0%	0%	-4%
1e kwartiel		13%	15%	10%	17%	22%	15%
2e kwartiel		19%	20%	19%	24%	26%	22%
3e kwartiel		26%	26%	23%	28%	30%	27%
Maximum		96%	56%	57%	38%	1224%	1224%

Toelichting

- De omvang van de instelling lijkt van invloed te zijn op de hoogte van de boekwaarde van de gebouwen en terreinen. Met andere woorden: grotere instellingen kunnen de activa efficiënter benutten dan kleinere instellingen en/of kunnen goedkoper inkopen.
- Een percentage van afschrijvingen in procenten van de boekwaarde dat hoger is dan twee keer het gehanteerde afschrijvingspercentage kan een signaal zijn voor verouderde activa.
- De methode van verwerking kosten van groot onderhoud (voorziening of activeren) zal invloed hebben op de afschrijvingslasten.

Totaal Op totaalniveau is voor de volgende bedragen geïnvesteerd en afgeschreven:

Totaal geïnvesteerd door alle instellingen	117.415.000
Totaal afgeschreven door alle instellingen	85.381.000

Tot 2015 werd voor een lager bedrag geïnvesteerd dan afgeschreven. Vanaf 2015 zien we dat de investeringen hoger zijn dan de afschrijvingen. Tot 2015 kan de terughoudendheid in verband met krimp in leerlingaantallen en de onzekerheid van de hoogte van de rijkssubsidies een rol hebben gespeeld in het investeringsbeleid. Vanaf 2016 zijn zowel de investeringen als de afschrijvingslasten toegenomen. Het gemiddelde bedrag aan geïnvesteerd vermogen in materiële vaste activa en de afschrijvingslasten per leerling laten een geringe stijging zien.

Voorzieningen

De voorzieningen kennen naar hun aard een relatief grote onzekerheid. Daarnaast zijn er tal van methodieken om de hoogte van de voorzieningen te bepalen. De jubileumvoorziening hebben wij eruit gelicht voor een nadere analyse.

Tabel 29: procentuele verdeling van de posten binnen de rubriek voorzieningen

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Personele voorzieningen	37%	33%	26%	19%	32%	34%	30%
Reorganisatievoorziening	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Voorziening langdurig zieken	0%	0%	1%	2%	5%	9%	3%
Jubileumvoorziening	22%	32%	24%	16%	21%	18%	24%
Overige	15%	2%	2%	1%	7%	6%	3%
Verliesgevende contr.	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Overige voorzieningen							
Onderhoudsvoorziening	63%	67%	73%	81%	68%	66%	70%
Overige	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Toelichting

- In algemeen is de onderhoudsvoorziening de grootste voorziening. De personele voorzieningen (jubileum en overige) nemen de tweede en derde plaats in wat betreft de omvang. Andere voorzieningen zoals reorganisatie- en wachtgeldvoorzieningen kunnen voor individuele instellingen een relatief grote omvang hebben; gemiddeld genomen is de omvang relatief klein.

Tabel 30: Posten binnen de rubriek voorzieningen gerelateerd aan het aantal leerlingen (in euro's)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Personele voorzieningen	96	105	74	111	135	130	107
Reorganisatievoorziening	0	0	0	0	0	1	0
Voorziening langdurig zieken	0	3	2	26	24	29	13
Jubileumvoorziening	57	71	63	73	78	68	70
Overige	39	31	9	11	33	32	23
Verliesgevende contr.	0	0	0	0	0	0	0
Overige voorzieningen							
Onderhoudsvoorziening	165	701	495	645	511	464	577
Overige	0	0	2	0	3	1	1
Totaal	261	806	571	755	649	594	684

- De omvang van de jubileumvoorziening bij kleine instellingen is, gerelateerd aan het aantal leerlingen, groter dan bij grotere instellingen. Dit kan worden veroorzaakt doordat kleinere instellingen relatief meer medewerkers per leerling hebben en/of doordat per fte meer wordt gereserveerd voor jubilea.

- In tabel 30 zijn voor een zuivere vergelijking de instellingen die geen onderhoudsvoorziening hebben buiten beschouwing gelaten.

Voorziening Langdurig zieken

Tabel 31: Saldo Voorziening langdurig zieken per 31 december 2021 gerelateerd aan het aantal fte (in euro's)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Uitkomst	n.b.						
Minimum		442	661	158	78	66	66
1e kwartiel		463	661	254	323	310	320
2e kwartiel		484	661	710	716	458	650
3e kwartiel		505	661	1.342	883	825	896
Maximum		526	661	3.008	1.384	2.804	3.008
Aantal besturen		97	77	44	46	51	315
Aantal besturen met voorziening langdurige zieken		2	1	8	20	31	62

Toelichting

- Niet van alle instellingen bleken de gegevens over de personeelsformatie bekend te zijn in de databases van DUO. Daarom zijn deze instellingen niet verwerkt in de tabel.
- Normaliter worden PO scholen aangesloten bij het vervangingsfonds en daardoor hoeven ze geen voorziening te vormen. Echter kunnen ze er voor kiezen om eigenrisicodragers te worden. In tabel 31 kunnen we zien dat naarmate de grootte van de instelling toeneemt, het 'voordeel' van eigenrisicodragerschap ook toeneemt.
- Het grote verschil tussen minimum en maximum zou kunnen worden verklaard door de opbouw van het personeelsbestand of door het hanteren van verschillende methodieken.

Jubileumvoorziening

Tabel 32: Saldo jubileumvoorziening per 31 december 2021 gerelateerd aan het aantal fte (in euro's)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Uitkomst	821						
Minimum		33	263	262	482	532	33
1e kwartiel		794	767	779	877	791	781
2e kwartiel		868	807	861	983	901	871
3e kwartiel		1.084	1.040	1.034	1.137	1.145	1.083
Maximum		2.389	1.881	1.887	1.725	1.857	2.389

Toelichting

- Niet van alle instellingen bleken de gegevens over de personeelsformatie bekend te zijn in de databases van DUO. Daarom zijn deze instellingen niet verwerkt in de tabel.
- Opvallend is de grote spreiding in de omvang van de jubileumvoorziening. Dit kan worden veroorzaakt door de opbouw van het personeelsbestand of door het hanteren van verschillende methodieken. Gezien de grote verschillen tussen minimum en maximum vermoeden wij dat het hanteren van verschillende methodieken de grootste verklaring is voor de verschillen. Dit bemoeilijkt een goede vergelijking.

Voorziening groot onderhoud

Bij de nadere analyse van de voorziening voor groot onderhoud hebben wij uitsluitend de instellingen betrokken die ook een dergelijke voorziening hebben opgenomen in de jaarrekening. Dit om de vergelijking zo zuiver mogelijk te maken.

Tabel 33: Onderhoudsvoorziening per leerling (in euro's)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Onderhoudsvoorziening	165	701	495	645	511	464	577

Tabel 34: Dotatie onderhoudsvoorziening gerelateerd aan het aantal leerlingen (in euro's)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
Uitkomst	111						
Minimum		23	32	31	52	40	23
1e kwartiel		114	94	101	124	115	106
2e kwartiel		167	121	127	147	138	137
3e kwartiel		237	167	168	197	172	189
Maximum		497	299	701	732	351	732

- Er is een grote spreiding in de omvang van de dotatie per leerling: een factor 2 tot 6 verschil tussen instellingen met de laagste dotatie per leerling en instellingen met de hoogste dotatie per leerling. Dit verschil zou kunnen worden verklaard door een verschillende huisvestingssituatie (nieuw of oud) of het gebruik van verschillende schattingen om de dotatie te bepalen.

6. Resultatenrekening

Samengevatte resultatenrekening

Tabel 35: Procentuele verdeling van de posten uit de Staat van Baten en Lasten (totaal baten = 100%)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
3.1 Rijksbijdragen	98,6%	95,0%	95,3%	95,3%	96,0%	95,2%	95,3%
3.2 Overige overheidsbij.	0,3%	0,9%	1,2%	1,2%	1,1%	2,1%	1,2%
3.4 Baten werk in opdr.	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
3.5 Overige baten	1,1%	4,0%	3,5%	3,5%	2,9%	2,6%	3,5%
Totaal baten	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
4.1 Personeelslasten	72,0%	77,5%	78,8%	78,2%	78,6%	79,1%	78,3%
4.2 Afschrijvingen	3,3%	2,8%	2,7%	2,5%	2,5%	2,5%	2,7%
4.3 Huisvestingslasten	4,5%	5,9%	5,2%	6,1%	7,0%	6,8%	6,1%
4.4 Overige lasten	10,0%	10,5%	9,0%	8,8%	8,2%	7,5%	9,1%
Totaal lasten	89,8%	96,8%	95,8%	95,6%	96,4%	95,9%	96,2%
Saldo baten en lasten	10,2%	3,2%	4,2%	4,4%	3,6%	4,1%	3,8%
Financiële baten en I.	0,0%	0,0%	-0,1%	-0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Resultaat	10,2%	3,2%	4,1%	4,3%	3,6%	4,1%	3,8%

Tabel 36: Posten Staat van Baten en Lasten per leerling (in euro's)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
3.1 Rijksbijdragen	6.634	8.224	7.558	7.688	8.223	7.366	7.856
3.2 Overige overheidsbij.	18	134	116	103	99	184	128
3.4 Baten werk in opdr.	0	0	5	0	0	0	1
3.5 Overige baten	74	386	339	310	251	205	315
Totaal baten	6.726	8.743	8.018	8.101	8.573	7.755	8.301
4.1 Personeelslasten	4.842	6.806	6.390	6.347	6.747	6.131	6.529
4.2 Afschrijvingen	223	240	206	196	213	192	214
4.3 Huisvestingslasten	304	510	417	486	596	527	500
4.4 Overige lasten	672	941	696	695	720	584	759
Totaal lasten	6.041	8.497	7.708	7.724	8.275	7.434	8.002
Saldo baten en lasten	684	247	310	377	298	321	299
Financiële baten en I.	-3	-3	-6	-5	-2	-4	-4
Resultaat	681	244	304	372	296	317	295

— Er is nauwelijks een verband te leggen tussen de grootte van het bestuur en de hoogte van de rijksbijdragen per leerling. Dit wordt mede veroorzaakt doordat de gemiddelde schoolgrootte (op brinnummer niveau) bepalend is voor extra bekostiging.

Tabel 37: Staat van Baten en Lasten t.o.v. Begroting (Procentueel verschil)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
3.1 Rijksbijdragen	14,1%	9,0%	10,3%	11,9%	11,0%	11,5%	10,4%
3.2 Overige overheidsbij.	99,3%	28,2%	41,2%	67,9%	111,5%	45,7%	53,4%
3.3 College- cursus-, les-	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	-2,0%	-0,3%
3.4 Baten werk in opdr.	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	-2,0%	-1,4%	-0,5%
3.5 Overige baten	11,8%	52,3%	76,4%	79,4%	100,9%	50,6%	69,1%
Totaal baten	14,2%	9,5%	10,8%	12,3%	12,2%	12,0%	11,0%
4.1 Personeelslasten	2,6%	4,1%	5,0%	5,3%	6,4%	5,9%	5,1%
4.2 Afschrijvingen	15,7%	10,5%	4,2%	2,9%	1,1%	1,3%	5,1%
4.3 Huisvestingslasten	-1,7%	2,4%	1,2%	5,2%	11,1%	6,9%	4,5%
4.4 Overige lasten	7,7%	13,6%	11,7%	18,8%	14,2%	11,2%	13,6%
Totaal lasten	3,3%	4,5%	5,2%	6,2%	7,0%	6,1%	5,5%
Saldo baten en lasten	10,9%	5,0%	5,6%	6,1%	5,1%	5,8%	5,4%
Financiële baten en l.	0,0%	85,2%	151,7%	-248,1%	-476,5%	-25,4%	-73,5%
Resultaat	9,6%	4,6%	5,0%	5,3%	4,5%	5,1%	4,8%

Toelichting

— Vanuit Tabel 37 kunnen we zien dat in het algemeen de rijksbijdragen circa 10% hoger waren dan begroot. Voor de personeelslasten was dit 5% hoger dan begroot. Totaal resultaat lag bijna in alle groepen circa 5% boven de begrote cijfers.

Tabel 38: Ontwikkeling afwijking Resultaat t.o.v. begroting 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal
2016	2,1%	1,7%	1,2%	1,6%	1,1%	1,4%	1,4%
2017	-1,8%	2,5%	1,6%	1,4%	1,6%	1,2%	1,8%
2018	-2,0%	0,9%	0,3%	-0,7%	0,5%	0,6%	0,4%
2019	-2,0%	3,9%	3,7%	2,4%	2,8%	3,0%	3,3%
2020	5,6%	-1,2%	-0,4%	-1,0%	-0,5%	-0,6%	-0,8%
2021	9,5%	4,5%	4,9%	5,2%	4,5%	5,1%	4,8%

Toelichting

— In het algemeen kunnen we constateren dat er een voorzichtige begroting wordt gemaakt waar het resultaat circa 1-2% hoger uitkomt. In 2019-2020 wijkt deze verhouding af in verband met de uitgekeerde convenantsgeleden in 2019, die pas in 2020 ingezet zijn. De grote afwijking van 2021 komt door de inzet van de extra Rijksbijdragen in het primair onderwijs (EHK, IOP en NPO).

Verdeling personeel

Tabel 39: Aantal FTE per leeftijdscategorie van het personeel

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Benchmark	Landelijk
Gemiddelde leeftijd								
2020	38,8	41,3	40,7	41,3	42,4	42,3	41,48	42,14
2021	37,3	41,3	40,3	40,9	42,1	41,9	41,19	41,81
<u>Aantal Fte per categorie:</u>								
Leeftijd t/m 25 jaar	n.b.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	
Leeftijd tussen 25 en 35 jaar	16,8	1,3	6,3	14,4	21,8	61,9	17,40	
Leeftijd tussen 35 en 45 jaar	12,2	1,1	5,6	14,2	25,9	57,7	17,07	
Leeftijd tussen 45 en 55 jaar	3,2	0,8	3,4	6,8	13,2	34,3	9,63	
Leeftijd tussen 55 en 65 jaar	n.b.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	
<u>Percentuele verdeling:</u>								
Leeftijd t/m 25 jaar	n.b.	0%	0%	0%	0%	0%	0%	7%
Leeftijd tussen 25 en 35 jaar	52%	41%	41%	41%	36%	40%	39%	25%
Leeftijd tussen 35 en 45 jaar	38%	35%	37%	40%	43%	37%	39%	25%
Leeftijd tussen 45 en 55 jaar	10%	24%	22%	19%	22%	22%	22%	20%
Leeftijd tussen 55 en 65 jaar	n.b.	0%	0%	0%	0%	0%	0%	22%

Toelichting

- De leeftijdsgroepen 25 tot 35 en 35 tot 45 jaar zijn het meest werkzaam in het onderwijs. De leeftijd t/m 25 jaar is relatief laag en in overeenstemming met voorgaande jaren. T/m 2016 was de leeftijdsgroep 35 tot 45 jaar relatief gezien lager dan de overige groepen, sindsdien is dat verschoven van de leeftijdsgroep 25 tot 35 jaar.
- De (gewogen) gemiddelde leeftijd in het primair onderwijs daalt jaarlijks licht vanaf 2014 (was toen 44,5). Ondanks landelijke ontwikkelingen zoals de uitgestelde pensioendatum daalt de gemiddelde leeftijd. Er lijkt dus in het primair onderwijs ingezet te zijn op het aantrekken van jong personeel.
- De landelijke data betreft gewogen gemiddelde leeftijden terwijl in onze benchmark gemiddelde leeftijden zijn berekend. Dit verklaart het verschil ten opzichte van de landelijke data.

Tabel 40: verdeling vast en tijdelijk personeel in Fte

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Landelijk
Totaal personeel in Fte	74,5	11,5	30,6	78,0	153,0	325,0	
<u>Aantal Fte per categorie:</u>							
Vast personeel	52,7	9,2	25,5	64,2	128,8	274,9	
Tijdelijk personeel	12,1	0,5	2,3	5,3	5,5	16,4	
<u>Percentuele verdeling:</u>							
Vast personeel	71%	80%	83%	82%	84%	85%	85%
Tijdelijk personeel	16%	4%	7%	7%	4%	5%	15%

Toelichting

- Voor een goede interpretatie van de flexibele ruimte is het van belang om ook de omvang van de inzet van personeel niet in loondienst te betrekken.
- Grotere instellingen hebben relatief meer personeel in vaste dienst. Mogelijk komt dit doordat zij beter in staat zijn hun risico's te spreiden door bijvoorbeeld het aanhouden van een bovenschoolse vervangingspool.

Tabel 41: Aantal leerlingen per Fte per categorie

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V
Aantal leerlingen per Fte	14,5	15,2	14,9	14,6	15,1	14,8
Directie	-	36,0	178,0	278,0	619,5	1.055,5
OP	17,8	18,1	18,6	18,0	17,9	18,0
OOP	76,9	59,0	74,3	119,1	124,0	115,8

Tabel 42: Personeelslasten per Fte (in euro's)

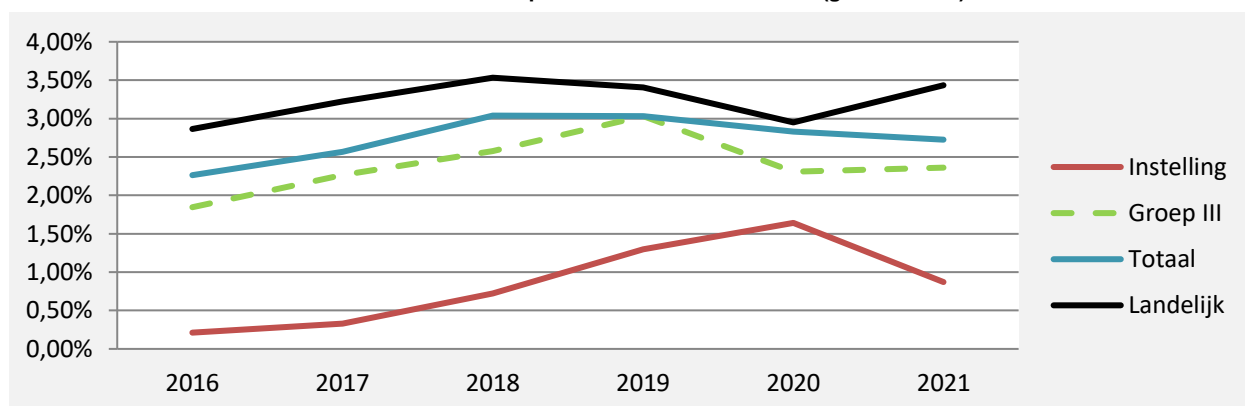
	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V
Personeelslast per Fte	69.576	89.915	80.124	84.647	87.518	85.748
Minimum		61.765	63.940	66.776	62.946	65.037
1e kwartiel		75.083	72.895	78.393	83.802	82.364
2e kwartiel		87.421	77.669	84.083	87.345	85.465
3e kwartiel		99.998	83.713	91.150	91.174	88.854
Maximum		140.554	119.139	113.678	105.063	98.872

- Wij hebben geconstateerd dat in sommige gevallen de fte met betrekking tot vervangers niet bekend is in de data van DUO, dit geeft in dat geval een vertekend beeld in de uitkomsten. Voor ons is het echter niet mogelijk te achterhalen bij welke instellingen deze problematiek speelt.

Tabel 43: Ontwikkeling personeel niet in loondienst t.o.v. totaal personeelskosten 2016-2021 (gemiddelden)

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	Landelijk
2016	0,21%	2,3%	1,6%	1,8%	3,3%	2,4%	2,3%	2,9%
2017	0,33%	2,5%	2,1%	2,3%	3,3%	2,9%	2,6%	3,2%
2018	0,72%	3,4%	2,1%	2,6%	3,8%	3,3%	3,0%	3,5%
2019	1,30%	3,2%	2,3%	3,0%	3,4%	3,4%	3,0%	3,4%
2020	1,64%	3,4%	2,0%	2,3%	3,3%	3,0%	2,8%	2,9%
2021	0,87%	2,8%	2,1%	2,4%	3,4%	3,1%	2,7%	3,4%

Grafiek 10: Personeel niet in loondienst t.o.v. totaal personeelskosten 2016-2021 (gemiddelden)

- Wij hebben geconstateerd dat het percentage van personeel niet in loondienst in het primair onderwijs in de jaren 2017-2018 sterk is toegenomen. De laatste jaren hebben we een lichte daling gezien. Dit is in lijn met de arbeidskrapte in de sector en de toename van uitzendkrachten in de laatste jaren.
- Wij hebben geconstateerd dat de loonkosten van het "personeel niet in loondienst" niet altijd afzonderlijk in de jaarrekening wordt vermeld. Daardoor staat er vaak "n.b. of null".

Bestuurders en toezichthouders

Tabel 44: Verhouding bestuurder en toezichthouder ten opzichte van aantal leerlingen per categorie

	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V
Bestuurskosten per leerling	Er is geen data voor deze tabel beschikbaar					
Aantal leerlingen per bestuurder						
Aantal leerlingen per toezichthouder						

— In deze tabel hebben we de bestuurskosten per leerling berekend en hoeveel leerlingen per bestuurder en toezichthouder aanwezig zijn. Hieruit kunnen we opmaken dat hoe groter de instelling is, hoe lager de bestuurskosten per leerling zijn.

— Het aantal leerlingen per bestuurder is voor een goede vergelijkbaarheid omgerekend naar een aanstelling van 1,0 fte op jaarbasis.

Tabel 45: Gemiddelde kosten per toezichthouder per categorie

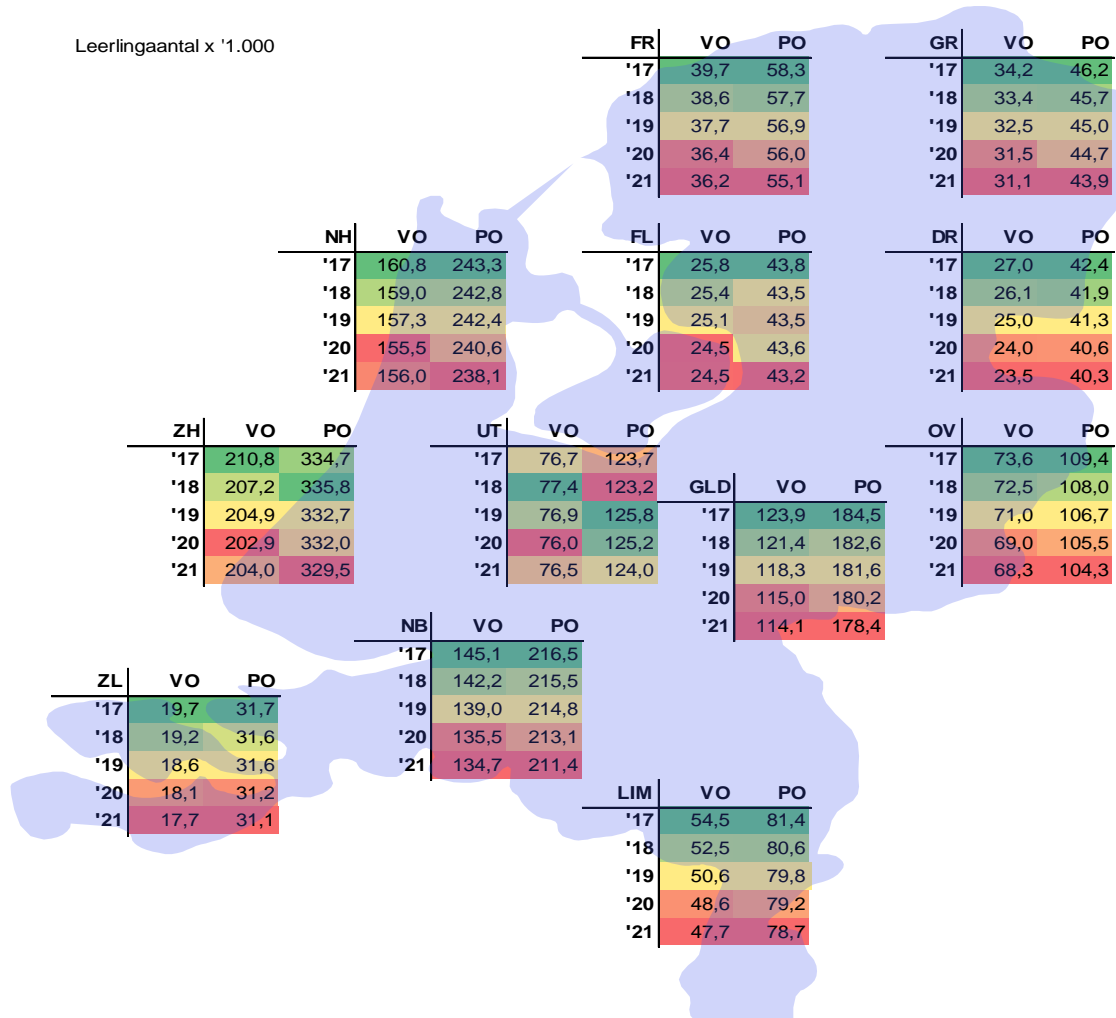
	Instelling	Groep I	Groep II	Groep III	Groep IV	Groep V	Totaal	%
t/m €1.700	Er is geen data voor deze tabel beschikbaar							
van €1.700 t/m €4.000								
van €4.000 t/m €7.500								
van €7.500 t/m €10.000								
boven €10.000								
Totaal								

— In deze tabel hebben we de gemiddelde kosten per toezichthouder per groep ingedeeld en weergegeven in het aantal instellingen. Vanuit de gegevens kunnen we zien dat de meeste instellingen minder dan €1.700 per toezichthouder uitgeven. Dit betreft de maximaal onbelaste bezoldiging (vrijwilligersvergoeding).

7. Leerlingenaantallen

Aantal leerlingen per provincie

Al enkele jaren wordt gesproken over 'krimp' van het leerlingenaantal. De krimp in 2021 is overall aanwezig. Toenemend/dalend aantal leerlingen in een regio betekent niet dat het leerlingenaantal van uw instelling kan toe- of afnemen; er is ook sprake van 'marktaandeel'. In onderstaand schema wordt per provincie gepresenteerd hoeveel leerlingen zijn ingeschreven op de scholen voor zowel voor het primair onderwijs (PO) als voor het voortgezet onderwijs (VO).

Colofon

Wij zijn u graag van dienst vanuit onze locaties in Alphen aan den Rijn, Leersum, Drechtsteden, Zwolle, Nieuwegein, Geldermalsen en Barneveld. Meer informatie en contactgegevens vindt u op www.vanreeaccountants.nl. Neem gerust contact met ons op, wij helpen u graag.

drs. J. (Jaap) Bergman RA

mr. drs. G.J. (Gerlof) de Jong RA

A. (Arjen) van der Plas RA MSc

M.A. (Marien) Rozendaal RA

J.A. (Albert-Jan) van Ginkel MSc RA

J. (Jaap) Goossen RA MSc

J. (Johan) Berkouwer MSc RA

W. (Wouter) Bunt AA

drs. L.M.W. (Leon) van der Vliet RA

E.J.A. (Evert) aan het Rot AA

T. (Theo) van Dolderen RA MSc

R. (Rutger) van der Weerd MSc RA

Het benchmarkrapport is opgesteld door Van Ree Onderwijsadviseurs, onderdeel van Van Ree Accountants. Ondanks de zorgvuldige wijze waarop het is opgesteld, kan er iets mis zijn gegaan. U kunt ons niet aansprakelijk stellen voor de gevolgen van eventuele onjuistheden in dit rapport.